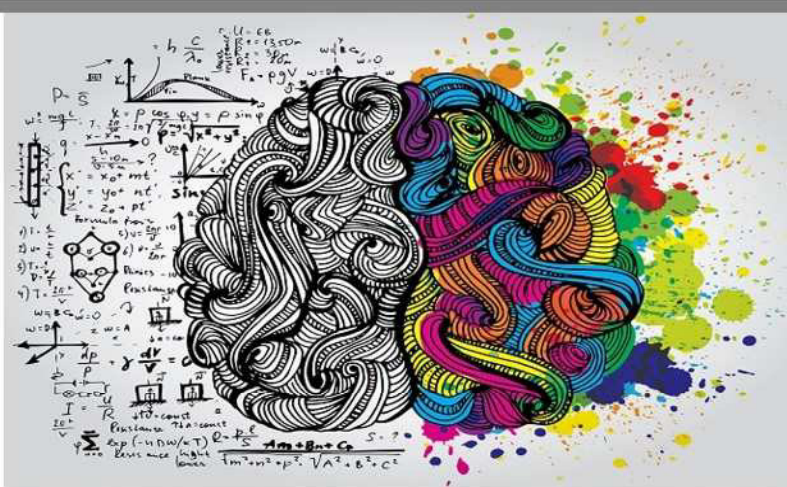

TAVASZI SZÉL 2018 / SPRING WIND 2018

Tanulmánykötet

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Association of Hungarian PhD and DLA students

III.

TAVASZI SZÉL

SPRING WIND

Szerkesztette:
Dr. Keresztes Gábor
Dr. Szabó Csaba

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Budapest
2018

Tavaszi Szél – Spring Wind 2018

III. kötet

Lektorálták:

Dr. Balogh Miklós	Dr. habil. Kőszeghy Miklós
Dr. Bank Barbara	Dr. László Kristóf
Dr. Barta Róbert	Dr. Lencsés Gyula
Prof. Dr. Berek Lajos	Dr. Molnár Éva
Dr. Berger Viktor	Dr. Molnár Katalin
Prof. Dr. Boros János	Prof. Dr. Nagy Mariann
Dr. CSc. Chaudhuri Sujit	Dr. Papp Éva Annamária
Dr. Czampa Miklós	Dr. Pánczél Zoltán
Dr. Csiszár Imre	Dr. Pásztor Attila
Prof. Dr. Csorba László	Dr. Pete László
Dr. Demmel József	Petőné Dr. Csima Melinda
Dr. Demeter Márton	Dr. Pitlik László
Prof. Dr. Demetrovics Zsolt	Dr. Pohárnok Melinda
Dr. Elek László	Dr. habil. Prazsák Gergő
Dr. Estefánné dr. Varga Magdolna	Prof. Dr. Sallai József
Prof. Dr. Faragó Klára	Dr. Sasvári László
Dr. habil Géra Eleonóra	Dr. Sárosi Zsófia
Dr. Hartmann Bálint	Dr. habil Schmidt Andrea
Dr. Hegedűs Gábor	Dr. Szabó Csaba
Dr. Hegyháti Máté	Dr. Szerencsés Károly
Dr. Hurtony Tamás	Prof. Dr. Szörényiné Kukorelli Irén
Prof. Dr. Iványi Péter	Dr. Talamon Attila
Prof. Dr. Jákfalvi Magdolna	Dr. Tóth Andrea
Joóbné Dr. Preklet Edina	Prof. Dr. Vad János
Dr. Gecső Tamás	Dr. habil. Mgr. Vančo Ildikó
Dr. Kavecsánszki Máté	Dr. Varga Dorottya
Prof. Dr. Klein Sándor	Dr. Vig Piroska
Dr. Kosztyánné Dr. Mátrai Rita	Dr. Vokony István
Dr. Kovács Csaba	Dr. Vukman Péter
Dr. Kovács Klára	Dr. Zsoldos Gabriella

ISBN 978-615-5586-31-6

DOI: 10.23715/TSZ.2018.3

Felelős kiadó: Doktoranduszok Országos Szövetsége

Megjelent: 2018-ban

Minden jog fenntartva.

TAVASZI SZÉL
SPRING WIND

III. KÖTET

Műszaki tudomány
Művészet és művészettudomány
Nyelvtudomány
Orvos- és egészségtudomány
Pszichológia- és neveléstudomány
Rendészettudomány
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudomány
Történelem- és politikatudomány

TARTALOMJEGYZÉK

MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ	16
ELECTRO-THERMAL MODELING OF PHOTOVOLTAIC (PV) SYSTEMS	17
<i>Ali Kareem Abdulrazzaq</i>	
LAPÁTMETSZETEK KÖRÜLI ÁRAMLÁS ÁLTAL KELTETT ZAJ SZIMULÁCIÓS VIZSGÁLATA	30
<i>Balla Esztella</i>	
NYÁR FAANYAG MODIFIKÁLÁSA SEGÉDANYAGOKKAL.....	39
<i>Banadics Endre Antal</i>	
MODERNISATION OF POLIAX TC3 CNC MACHINING CENTER'S CONTROL WITH OPEN SOURCE (LINUXCNC) CONTROLLER.....	48
<i>Márk Ottó Bauer</i>	
ISO KONTÉNERES SZÁLLÍTÁS KLIMATIKUS ÉRTÉKEINEK ELEMZÉSE A MAGYARORSZÁG – MEXIKÓ VISZONYLATON	78
<i>Csavajda Péter</i>	
SZENNYEZŐANYAG LOKÁLIS KONCENTRÁCIÓJÁNAK BECSLÉSE MINIMÁLIS BEMENŐ ADAT SEGÍTSÉGÉVEL	86
<i>Füle Péter, Kristóf Gergely</i>	
WHAT KIND OF PARAMETER CAN INFLUENCE HUMAN BRIGHTNESS PERCEPTION?	104
<i>Katalin Gombos</i>	
NAGYPANELES TECHNOLÓGIÁVAL ÉPÜLT LAKÓÉPÜLETEK ÉS A KÖZEL NULLA ENERGETIKAI SZABÁLYOZÁS	119
<i>Horkai András, Sugár Viktória, Dr. Talamon Attila</i>	
AZ IPARI KENDER FELHASZNÁLÁSA	137
<i>Horváth Bence, Máthé Katalin, Prof. Dr. Csóka Levente</i>	
EVALUATION OF MESH NETWORKING CAPABILITIES IN OMNET++	145
<i>László Kajdocsi</i>	
KOCKAHÁZAK ÉS HELYETTESÍTŐ ÉPÜLETEIK ÉPÜLETENERGETIKÁJA.....	153
<i>Laczó Zoltán</i>	
HALMAZOLT EGYSÉGRAKOMÁNYOK DINAMIKÁJÁNAK LABORATÓRIUMI ELEMZÉSE SZÉLESSÁVÚ VÉLETLENSZERŰ GERJESZTÉSŰ RÁZÓVIZSGÁLAT ESETÉN	165
<i>Molnár Bence</i>	
FÜGGÖNYFAL SZERKEZETEK MAGYARORSZÁGON AZ 1950-ES ÉVEKTŐL NAPJAINKIG	173
<i>Patyi Szabolcs</i>	

ÖREGÍTETT ÜVEGSZÁL ERŐSÍTÉSŰ PVC KOMPOZIT MECHANIKAI TULAJDONSÁGÁNAK VIZSGÁLATA	183
<i>Román Krisztina, Román László</i>	
PVC/FALISZT KOMPOZIT TULAJDONSÁGAINAK MEGHATÁROZÁSA	189
<i>Román Krisztina, Dr. Szabó Tamás</i>	
KONCENTRÁTOROS NAPELEMEK HŰTÉSÉRE SZOLGÁLÓ, HÁTOLDALI KONTAKTUSBA INTEGRÁLT MIKROMÉRETŰ HŰTŐCSATORNÁK KIALAKÍTÁSI TECHNOLÓGIÁJA	197
<i>Rózsás Gábor, Bognár György, Takács Gábor, Plesz Balázs</i>	
A BELVÁROSI ÉPÜLETÁLLOMÁNY ENERGETIKAI MODERNIZÁCIÓS LEHETŐSÉGEI – JELLEGMEGŐRZŐ FELÚJÍTÁSI MÓDSZEREK ÉRTÉKELÉSE	208
<i>Sugár Viktória, Horkai András, Dr. Talamon Attila</i>	
ÚTIFŰMAG ALAPÚ, GLICERINNEL, VALAMINT POLI(ETILÉN-GLIKOL)-LAL LÁGYÍTOTT FILMEK TULAJDONSÁGAINAK VIZSGÁLATA.....	219
<i>Tóth Annamária, Halász Katalin</i>	
MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ	232
AFFEKTÍV MOZGÁSPEDAGÓGIA.....	233
<i>Adamovich Ferenc</i>	
A ZENEI INTERPRETÁCIÓ ÉRTELMEZÉSÉNEK HERMENEUTIKAI ASPEKTUSAI.....	243
<i>Erdősi-Boda Katinka</i>	
ERDÉLY MIKLÓS FESTÉSZETÉRŐL	255
<i>Kőhalmi Péter</i>	
NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ	263
SZLOVÁKIAI KÖZÉPISKOLÁSOK ÍROTT SZÖVEGÉRTÉSÉNEK VIZSGÁLATA. 264	
<i>Kázmér Klára</i>	
A SPANGLISH JELENSÉG	271
<i>Németh Edit</i>	
MAGYARUL TANULÓ LENGYEL ANYANYELVŰ BESZÉLŐK KÖZTESNYELVI MEGNYILATKOZÁSAINAK VIZSGÁLATA METAPRAGMATIKAI TUDÁSUK ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓAN A KÉRÉS BESZÉDAKTUSÁBAN	280
<i>Sitkei Dóra</i>	
ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS FELADATAI AZ ISKOLÁSKORÚ GYERMEKEK EGÉSZSÉGÉNEK MEGERŐSÍTÉSÉBEN, FEJLESZTÉSÉBEN A SALUTOGÉN KONCEPCIÓ TÜKRÉBEN	294
<i>Karácsony Ilona</i>	

ÍZ-ÉRZÉKELÉS A GASZTROINTESTINÁLIS RENDSZERBEN	304
<i>dr. Szabó István, Hormay Edina, Csetényi Bettina, Karádi Zoltán</i>	
PSZICHOLÓGIA- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....	323
A TESTI/ÉRZÉKSZERVI FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZÜLŐK HELYZETE.....	324
<i>Hankó Csilla</i>	
THE CHARACTERISTICS AND TERRITORIAL DISTRIBUTION OF HEALTH-BEHAVIOURAL CLUSTERS AMONG STUDENTS.....	336
<i>Karolina Eszter Kovács</i>	
KISISKOLÁS GYERMEKEK ÉRZELEM FELISMERÉSE.....	349
<i>Krausz Anita, Dr. Dombi Edina.</i>	
TANULÁS DIGITÁLIS KÖRNYEZETBEN ÉS A KÖNYVTÁRI-LEVÉLTÁRI-MÚZEUMI GYŰJTEMÉNYEK	356
<i>Nemes László</i>	
AZ ISKOLAI JÓLLÉT DIMENZIÓINAK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA ÁLTALÁNOS ISKOLÁS TANULÓK KÖRÉBEN	366
<i>Nagy Krisztina</i>	
KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT A HAZAI INTEGRÁLT OKTATÁS HELYZETÉRŐL	377
<i>Oravecz Adrienn</i>	
SZEMÉLYISÉGTÉNYEZŐK ÉS A CSAPATREZILIENCIA ÖSSZEFÜGGÉSEI AGILIS PROJEKTMENEDZSMENT MÓDSZERTAN ALKALMAZÁSA MELLETT	394
<i>Sándor-Dobos Emese, Farkas Vera</i>	
A COMPARISON STUDY OF EARLY PARENTAL TREATMENT-RELATED MEMORIES AND MALADAPTIVE SCHEMAS.....	403
<i>Csaba Varga</i>	
POKÉMON GO: MOTIVÁCIÓ ÉS JÁTÉKHASZNÁLAT A NÉPSZERŰSÉGI ROBBANÁS IDEJÉN ÉS AZT KÖVETŐEN.....	413
<i>Zsila Ágnes, Orosz Gábor</i>	
A CYBER-AGRESSZIÓ ÁLDOZATAI: PSZICHÉS EGÉSZSÉG, ELKÖVETŐVÉ VÁLÁS ÉS SEGÍTSÉGGKÉRÉS.....	424
<i>Zsila Ágnes</i>	
RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....	435
A VAJDASÁGI, SZABADKAI ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN DOLGOZÓ TANÁROK MEGLÁTÁSAI AZ ELEKTRONIKAI ÉS MECHANIKAI ISKOLAI VÉDELEM TERÜLETÉN	436
<i>Bálint Krisztián</i>	

ERKÖLCSTELENSÉG VAGY PATOLÓGIÁS MŰKÖDÉS? PROBLÉMÁS ÉS KÉNYSZERES VISELKEDÉSEK MEGJELENÉSE ÉS MEGÍTÉLÉSE A MAGYAR RENDÉSZETI SZERVEK ÁLLOMÁNYÁNAK KÖRÉBEN A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN.....	443
<i>Erdős Ákos</i>	
A LŐPORJÖVEDÉK MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETE.....	460
<i>Potoczki Zoltán</i>	
AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ SZEREPE AZ ADÓ- ÉS VÁMTHATÓSÁGNÁL.....	469
<i>Suba László</i>	
SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....	478
A VIDÉKI MEGÉLHETÉS ÁTALAKULÁSA A POSZTSZOCIALISTA MAGYARORSZÁGON.....	479
<i>Balázs-Legeza Borbála</i>	
BITCOIN: A KÓDOLT BIZALOM	491
<i>Elekes Tamás Lajos</i>	
PROJEKTSZERVEZET HIVATALI KÖRNYEZETBEN.....	503
<i>Gyurina Eszter</i>	
A TELEPÜLÉSI BIZTONSÁGGAL KAPCSOLATOS KONFLIKTUSOK ÉS MEGOLDÁSI KÍSÉRLETEIK SZEGED PÉLDÁJÁN.....	513
<i>Kispál Judit</i>	
TÁRSADALMI CSOPORTOK A HARMINCAS ÉVEK MAGYAR FILMJÉBEN	529
<i>Körösényi Dániel</i>	
FELSŐOKTATÁSI MODELLEK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN	540
<i>Krankovits Melinda</i>	
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROJEKTEK LAKOSSÁGI MEGÍTÉLÉSÉNEK ÖSSZEKAPCSOLÓDÁSAI ÉS TÉRBELI KÜLÖNBSEGEI.....	554
<i>Nagy Ilona</i>	
TDM-SZEMPONTÚ ŐRSÉG LEHATÁROLÁS.....	573
<i>Szederkényi Kornélia</i>	
MINŐSÉGI SPORTESEMÉNYEK RENDEZÉSÉNEK FELTÉTELEI- MAGYARORSZÁGI ATP ÉS WTA TENISZTORNÁK ELEMZÉSE.....	586
<i>Zimányi Róbert G.</i>	

TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ	598
1945-56 KÖZÖTT ELKÖVETETT SZABOTÁZSÜGYEK	599
<i>dr. Czene-Polgár Viktória</i>	
AZ ENSZ ÉLELMEZÉSÜGYI ÉS MEZŐGAZDASÁGI SZERVEZETÉNEK MEGALAKULÁSA – ELŐZMÉNYEK ÉS A KEZDETEK	605
<i>Gibárti Sára</i>	
A JUGOSZLÁV NEMZETFOGALOM DEKONSTRUKCIÓJA A JUGOSZLÁV NEMZET FOGALMÁNAK ERTELMEZESI KERETE A JUGOSZLÁV KOMMUNISTA SZÖVETSEG NEMZETI DISKURZUSÁBAN	611
<i>Gyantár Noémi</i>	
KONZERVATÍV PÁRTKIADVÁNYOK NAGY-BRITANNIÁBAN A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN	623
<i>Hegedüs Zoltán</i>	
OKTATÁS ÉS NACIONALIZMUS A XIX-XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN A MAGYAR- ÉS ROMÁN KIRÁLYSÁGBAN	635
<i>Köő Artúr</i>	
A KLÉRUS VEZETŐ KÉPVISELŐI ÉS A ZSIDÓKÉRDÉS	645
<i>Kovács Gergely Lajos</i>	
A TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁS JELENTŐSÉGE A RÉPACUKOR MAGYARORSZÁGI ELTERJEDÉSÉBEN (1790 – 1849)	657
<i>Lakatos Hajnalka</i>	
JAMES PRESCOTT JOULE MUNKÁSSÁGA ÉS MEGJELENÉSE A KÖZÉPISKOLAI FIZIKAOKTATÁSBAN	667
<i>Szabó Róbert</i>	
A SOPRONI BORVIDÉK KIALAKULÁSÁNAK KEZDETEI.....	678
<i>Keresztes Gábor</i>	
A KALOCSAI JÉZUS-TÁRSASÁGI INTÉZET ELSŐ VILÁGHÁBORÚS VESZTESÉGLISTÁJA, SZEMÉLYI-ÉS ANYAGI ÖNFELÁLDOZÁSA	687
<i>Szabó Róbert</i>	
A MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKSÁG A GENFI EURÓPAI NEMZETISÉGI KONGRESSZUSON	697
<i>Szuda Krisztina Eszter</i>	
MAGYAR HADIFOGLYOK L’AQUILÁBAN (1915-1919).....	713
<i>Takács Bálint</i>	
EGY KONZERVATÍV FEMINISTA: ADALÉKOK GRÓF TELEKI SÁNDORNÉ (SZIKRA) ÉLETPÁLYÁJÁNAK NÉHÁNY SZAKASZÁHOZ.....	725
<i>Teleki András János</i>	

A KORMÁNYZATI STABILITÁST BEFOLYÁSOLÓ INTÉZMÉNYES VISZONYOK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN.....	741
<i>Tóth László</i>	
AZ 1853-AS MILÁNÓI FELKELÉS MAGYAR VONATKOZÁSAI	752
<i>Varga Dániel</i>	

ERKÖLCSTELENSÉG VAGY PATOLÓGIÁS MŰKÖDÉS? PROBLÉMÁS ÉS KÉNYSZERES VISELKEDÉSEK MEGJELENÉSE ÉS MEGÍTÉLÉSE A MAGYAR RENDÉSZETI SZERVEK ÁLLOMÁNYÁNAK KÖRÉBEN A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN.

Erdős Ákos

*Nemzeti Közzolgálati Egyetem, egyetemi tanársegéd, doktorandusz, addiktológiai konzultáns,
erdos.akos@uni-nke.hu*

Absztrakt

Arisztotelész szerint a szenvedély semmiképp sem valaminek a hiánya, mint inkább kifejezetett emberi tulajdonság. S mint ilyen, minden ember életében jelentős szerepet játszik, nemtől, kortól vagy a gyakorolt hivatástól függetlenül. Számos esetben viszont az egyén cselekvései túlmutatnak a szenvedélyes viselkedés keretein és problémás vagy kényszeres magatartásként csúcsosodnak ki. Ezek a függőségek, illetve problémás viselkedésformák mindenidőben kiváltották a társadalom ellenállását. A közösség válaszként – meg nem értve e probléma alapvetéseit és meghatározó tényezőit – elsősorban a moralitás és az akarat deficitjét hangsúlyozza mind a szenvedély vezérelt viselkedési formák mind pedig a kialakult függőségek kapcsán. Ez az alapvetően hibás meggyőződés alakítja ki végül a társadalom tagjaiban azt a téves következtetést, miszerint a szilárd erkölcs és annak szigorú szabályozása megóv az olyan magatartásformáktól, mint a például a problémás vagy kényszeres alkoholfogyasztás, szerencsejáték illetve szexuális viselkedés. Az erkölcstelenség valamint a problémás viselkedés vagy a kémiai és viselkedési addikciók effajta megalapozatlan korrelációja még inkább kifejezetté válik, amikor azt az olyan hivatások képviselői kapcsán tesszük vizsgálat tárgyává, akikkel szemben az átlagosnál magasabb szintű erkölcsi elvárást támaszt a közösség. E tanulmány célja – a korabeli források alapján – annak a bemutatása, hogy a XX. század első felében hogyan jelent meg, s milyen értelmezést kapott a problémás, esetenként kényszeressé váló alkoholizálás, szerencsejáték, illetve szexuális életmód a rendészeti szervek – ezen belül is a rendőrség, a csendőrség és a pénzügyőrség – hivatásos állománya körében

Kulcsszavak: *problémás viselkedés, függőség, rendészet, alkohol, szexuális életmód*

1. Bevezetés

Jelenkori társadalmunk egy jelentős része mind a mai napig őrzi azt a tudományos szempontból bizonyítottan téves elképzelést, miszerint egyes problémás, illetve kényszeres viselkedésformák az erkölcs, illetve az akarat deficitjéből fakadnak, s e diszfunkcionális működések alapvetően azokat az egyéneket jellemzik, akik lazaerkölcsűek és akaratgyengék. [1]

E hibás értelmezés korábbi megnyilvánulásai – habár az korán sem a modernkor terméke – kiválóan tetten érhetőek a XX. század első felének rendészeti gyakorlatában is, amikor egyes problémás és kényszeres magatartásformákat a moralitás erősítésével, etikai szabályok bevezetésével igyekeztek

befolyásolni.²⁹ Ennek oka, hogy a közgondolkodásban és a közösség általános elvárásaiban az ország belső rendjének őrzői, a moralitásnak mindig is egy az átlagosnál magasabb szintjén helyezkedtek el. [2] [3] Ugyanakkor emberi lényekről lévén szó, e hivatás gyakorló körében épp úgy felmerülhettek a szenvedélyes, a problémás, vagy a kényszeres viselkedés különböző formái.

A következőkben a rendőrség, a csendőrség és a pénzügyőrség állománya tekintetében, a rájuk vonatkozó korabeli források alapján azt kívánom bemutatni, hogy a XX. század első felében miként jelentek meg azok az alapvetően erkölcsi szabályok, amelyek az olyan szenvedélyes, esetenként problémás vagy kényszeres viselkedésformák kontrollálására fókuszáltak, mint az alkoholfogyasztás, szerencsejáték vagy szexualitás.

2. Erkölcs, rendészet, társadalmi probléma és addikció

A történelem során, ahogy változtak a külső környezeti feltételek, és ahogyan mindezzel kölcsönhatásban változott az ember maga – testi és szellemi tulajdonságaival – az emberi tevékenységeknek és együttműködéseknek egyre bonyolultabb, egyre összetettebb formái jelentek meg. [4] A közösségek kialakulása mindinkább előtérbe helyezte azoknak a szabályozó eszközöknek az érvényesülését, amelyek segítették a harmonizált emberi együttműködés kialakítását és fenntartását. A konfuciuszi vezérelvek, az „aranyszabályok” [5], a vallási normák, a jog, valamint az írott-íratlan társadalmi szabályok alapjául szolgáló erkölcs egyaránt ezt a célt szolgálták. Már az ókori filozófia legnagyobb alakjai – így Szókratész, Arisztotelész vagy Plátón³⁰ – mindannyian megpróbálták választ adni olyan általános kérdésekre, mint hogy mi a jó és a rossz, a helyes és követendő, vagy hogy mi is az erkölcs természete. [6]

Kant szerint az erkölcs olyan erő és hatalom, amely az embert a földi kötöttségektől felszabadítva az erkölcsi szabadság magaslatára emeli, ahol minden mástól mentesen, kizárólag az erkölcsi törvény iránti tiszteletből cselekszik. [7] A társadalom mechanizmusában az erkölcs alapvetően azért jött létre és azért létezik, hogy a maga módján, sajátos eszközrendszerével hozzájáruljon az emberek lehetőség szerinti minél jobb létehez, együttműködésük optimális harmóniájához. [8]

Az erkölcs és az erkölcsös cselekvés kérdése különösen akkor válik fontossá, ha olyan személyekkel kapcsolatban tesszük vizsgálat tárgyává, akik feladatuk, hivatásuk, társadalmi rendeltetésük okán az erkölcsiség zsinórmértékéül szolgálnak. Ilyennek tekinthetők többek között az országot vezető politikusok, orvosok, tanárok, köztisztviselők vagy a rendészeti szervek hivatásos állományú tagja. Ez utóbbiak kapcsán elmondható, hogy az egészséges, demokratikus társadalmakban az egyenruhás nem pusztán az állami erőszak és kényszer eszköze, hanem a társadalom feltétlen szolgálatára kész közszolga. A társadalom részéről rendészeti szervek tagjaival szemben tehát – azok lényegéből fakadóan – szinte természetes módon fennáll egyfajta távolságtartás, de azok egyszerre élvezik a közösség feltétlen bizalmát is. [9] A társadalom tagjaival szemben fennálló szoros és állandó

²⁹ Vö.: Nietzsche interpretációjával, a Morál genealógiájában. „A morális értékítéletek alapjai tehát maguk nem morálisak, perspektivikus különbségeket fejeznek ki csupán, mely különbségek az emberek eltérő létmódjából fakadnak...” in: Balassa B.: A hatalomszemlélet etikai vázlata – Nietzsche késői gondolatairól. ELPIS Filozófiai Folyóirat, 3 (1) 2009, 5-39.

³⁰ Vö.: „A platóni intuíció, melynek alapja az a meggyőződés, hogy a világ lényege Jó, vállalhatatlanná válik (Nietzsche) számára. A Rossz, az árnyékos, a sötétség egyetlen okaként a megismerés valamiféle tökéletlenségét, hiányosságát tételező bornírt optimizmus egyre jobban elkedvetleníti, és arra inspirálja, hogy a világ más módon való elgondolása felé forduljon.” in: Balassa B.: Consensus sapientium, avagy a hanyatlás szimptomái. Polgári Szemle, 12 (1-3) 2016.

kapcsolatuk miatt a rendészet és annak művelői nolens volens mindenkoron kénytelenek voltak megannyi szakmai- és etikai elvárással szembesülni és azoknak megfelelni.

Következésképpen a rendészettel foglalkozó szakembereket is szakadatlanul foglalkoztatták és foglalkoztatják mind a mai napig az olyan örökérvényű kérdések, minthogy: milyennek kell lennie egy rendészeti szerv tagjának? Mi jellemzi például a jó rendőrt vagy pénzügyőrt? Vagy hogy miként viselkedjen a hivatásos állomány tagja szolgálatban és szolgálaton kívül?

S habár a legitim állami erőszak alkalmazóinak köre hazánkban jóval túlmutat a rendőrség állományán, [8] e kérdések legtöbbször mégis a rendőri közegekkel szemben merülnek fel, hiszen a többi rendészeti szervhez képest, létszámának nagysága és tevékenységének általános jellege okán e szervezet tagjai kerülnek leggyakrabban közvetlen kapcsolatba a közösséggel.

A magyar rendészet történetének meghatározó személyisége, Karvasy Ágoston, 1862-ben a következőképp fogalmazta meg a rendőri hivatalnokok legfontosabb kelleit:

- 1) „Mind az általános közrendészeti tudomány elveinek, mind azon ország, melyben működnek, különös rendőri rendszabályoknak alapos ismeretével bírjanak.
- 2) Józan ítéletük, lélekjelenlétök, gyors feltalálási tehetségük legyen.
- 3) Hivatalukban buzgók és megnemvesztegethetők legyenek.
- 4) Cselekvényeikben komolyságot és szilárdságot mutassanak, mely mindazáltal, szelidséggel és humanitással mérsékelve legyen.” [10]

A fentiekből is jól kitűnik, hogy a szakmai ismeretek, kompetenciák mellett, olyan erkölcsi kritériumok is megjelennek, mint a becsületesség, empatikusság vagy emberség. Az erkölcsösség jelentőségére utalva Karvasy megjegyzi: „minden rendőri intézkedésnél egyaránt szem előtt tartandók [...] a közrendészeti intézkedések megegyezzenek az erkölcsiséggel.” [11]

Témánk szempontjából ugyanakkor, a korszak – a XX. század első fele –, s a benne uralkodó társadalmi szemlélet legalább olyan jelentőséggel bírnak, mint az abban élő, vizsgálat tárgyává tett rendészeti szakemberek. Ebben az időszakban ugyanis, a társadalmi problémák értelmezési kereteit több meghatározó elmélet biztosította, így különösen: a társadalompatológia, a deviancia-, illetve a dezorganizációs elméletek. A fentiek ismertetésére azért van szükség, mert „a társadalmi problémák elméletei adják azt az értelmezési keretet, amelyen belül az egyes események és magatartások elnyerik a jelentésüket.” [12] Ezek ismeretében világos képet kaphatunk arról, hogy az olyan viselkedési formákhoz, mint az alkoholfogyasztás, a szerencsejáték vagy a szexualitás, hogyan viszonyult a közösség az adott időszakban.

Smith szerint: „a társadalompatológia a társadalmi kudarcok tanulmányozásán alapszik. A történelem folyamán, társadalmi csoportok egészei semmisültek meg. Míg mások az elkorcsosulás kiváló példáját szolgálták, és ezen társadalmi csoportokban, emberek tömkelege volt képtelen a normális emberi élet követelményeinek megfelelni.” [13] A társadalompatológia értelmezésében „a probléma összetevői az egyén elméjének és akaratának gyengesége, illetve a fejlődés és az önkontroll hiánya.” [14]

A devianciaelmélet Durkheim és Merton anómia-elméleteihez köthető. A deviancia elmélet szerint minden társadalomban élnek különböző szabályok, s az ezektől való eltérés deviáns viselkedésként értékelhető. Erikson véleménye szerint: „a szociológia általános gyakorlatában a deviáns viselkedésre úgy tekintenek, mint a társadalom idegen alkotóelemére. [...] S minthogy ez a rendellenes működés csak abban az esetben következik be (az elmélet szerint) ha valami magában a társadalmi szervezetben megy tönkre, a deviáns viselkedést úgy ábrázolják, mintha csak egy rossz állapotban

lévő gépezetből szivárogná: a rendellenes és törvénytelen működés véletlenszerű eredményeként, a belső szerkezet összeomlásának tüneteként.” [15]

A társadalmi dezorganizációs elmélet alapvetése pedig az, hogy a társadalmat meghatározott szabályok és elvárások működtetik. Amikor ezek csődöt mondanak, úgy társadalmi dezorganizáció következik be. [16]

A fenti társadalmi probléma elméletekkel összefüggésben általában elmondható, hogy azokban egyaránt a közösséget veszélyeztető jelenségekként értelmezik az olyan magatartásformákat, mint az alkoholizmus, a drogfogyasztás, a szerencsejáték, a mentális betegségek, a prostitúció, a családi élet felbomlása vagy a bűnözés. [17] [18] [19] A problémák megoldását pedig az újrastrukturálásban, a szabályok betartatásában, valamint a morál oktatásában és érvényesítésében látták. Charles A. Ellwood 1920-ban a következőképp fogalmaz erről: „hibát követtünk el a múltban, mikor azt gondoltuk, hogy az erkölcsi értékek, társadalmi normák vagy akár a hazafiság hatékonyan oktathatók elvont vagy dogmatikus formában. A helyes út e magasztos értékek átadására, a szociális oktatásban rejlik [...] Ha így tanítják, nem fenyeget az a veszély, hogy a tanuló élete későbbi szakaszaiban úgy tekintsen ezekre az átadott értékekre, mint »egyszerű dogmákra«.” [20]

A fentiekből értelemszerűen fakad, hogy a XX. század első felében (a XIX. századtól) a különböző szenvedélyes, problémás illetve kényszeressé váló viselkedési formákért szinte kizárólagosan az egyén erkölcsi hiányosságait okolták, s annak hátterében nem keresték az érintett pszichés fejlődésének, szociális környezetének befolyásoló hatásait. Brassai Sámuel 1894-es publikációjában, a sztoikus filozófia tanait idézve megjegyzi, miszerint a szenvedélyek és érzelmek az úgynevezett alsóbb természet jellegzetességei, s azokat „inkább lehet nyavalyás, mint rendes jelenségnek tekinteni.” [21]

Ekkoriban nemhogy a laikus, de még szakértői közösségekben, így az orvos- és egészségtudomány területén is alapvetően ez a megközelítés volt elfogadott. A problémás viselkedések, illetve a ténylegesen kialakult szenvedélybetegségek meghatározását a szakirodalomban különböző, kisebb-nagyobb mértékben eltérő módon definiálták, s ezek tartalma az idők során bizonyos szemléleti fejlődést mutat. 1804-ben például Thomas Trotter volt egyike azoknak az orvosoknak, akik már elkezdtek felismerni, hogy a túlzott alkoholfogyasztás önmagában is betegségnek tekintendő. Trotter azonban még az „elme betegségének”, illetve az akarat problémáinak nevezte az iszákosságot. [22] Maga az „alkoholizmus” 1849-es megfogalmazása eredetileg a svéd orvos, Magnus Huss nevéhez köthető [23], aki ezzel az alkoholos „mérgezés” és a „jellemző általános állapot” (-izmus) kifejezések kapcsolatára utalt. A függőségek tényleges betegségként való értelmezése és általános elfogadása a XIX-XX. század fordulóján tehát még utópisztikus gondolat volt.

A fentiek ismerete elengedhetetlen ahhoz, hogy megértsük a XX. század első felében uralkodó szabályokat, amelyek a rendészeti szervek állománya körében korlátozni igyekeztek azon a viselkedési formákat, amik alkalmasak lehetnek arra, hogy a rendészeti szerv, az egyenruha, a hivatás, végső soron pedig az állam tekintélyét, pozitív megítélését rombolják, illetve veszélyeztessék.

3. Szendélyszabályozás, elvárás és valóság a rendészeti szerveknél

A rendőrség tekintetében „az első fegyelmi szabályzat, amelyet a későbbiekben már csak módosítottak, 1882. április 29-én született meg a 24301. sz. belügyminiszteri rendelettel. A Szabályzat szerint a fővárosi rendőrség minden tagja és közege ellen fegyelmi eljárást kellett indítani, ha:

- a törvényben, kormány- vagy szabályrendeleten, szóban vagy írásbeli szolgálati utasításban megszabott kötelességét megsérti vagy hanyagul teljesíti;
- a feljebbvalónak kijáró tiszteletet, a hivatalos engedelmességet megtagadja;
- a közönséggel szemben törvény-, szabályellenes vagy durva magatartást tanúsít;
- botrányt okoz vagy életmódjával méltatlanná válik állásának betöltésére.” [24]

Áttekintve a rendőrségre vonatkozó korabeli forrásokat és normákat azt látjuk, hogy ez utóbbi magatartásformák – a botrányos, méltatlan életvitel – körében prominens helyet foglal el a szenvedélyesen vagy esetenként kényszeresen folytatott poharazás, kártyázás és gyakori partnercserével járó szexuális életmód.

A csendőrök 1888-as szolgálati utasítása még egyértelműbben fogalmaz: „a csendőrnek, a szolgálat-teljesítés ideje alatt, étel, ital vagy multság kedvéért vendéglőkbe, korcsmákba vagy kávéházba belépni szigorúan tilos. [...] Iszákosság, pénzben kártyázás, tivornyázás és adósságcsinálás oly erkölcsi hibák, melyeknek a csendőrnél semmi szín alatt nem szabad előfordulni, mert egyáltalában meg nem türetnék.” [25] Ekkoriban elbocsátották, illetve el kellett bocsátani a csendőri állományból azt, akire az iszákosságot vagy a botrányos életvezetést rábizonyították. [26]

4. Alkoholfogyasztás

Már 1866-ban Szabó Sándor főszolgabíró, tapasztalva a hajdúk és pandúrok rendszeressé váló éjjeli kimaradásait, tivornyáit és részegeskedéseit, 15 pontból álló rendszabály tervezetet terjesztett fel Esztergom vármegye alispánjához. [27] S habár a szabályok végül túlságosan szigorúnak bizonyultak – így nem is léptették azokat hatályba – jó például szolgálnak arra, hogy miként igyekeztek elejét venni a belső rend őrzői mértéktelen és rendszeres alkoholizálásának.

A századfordulót követően a deviánsnak ítélt alkoholfogyasztás kérdése és annak megelőzése általános volt a közrend, közbiztonság fenntartásáért felelős fegyveres testületek működésében.

Rédey 1916-os művében megfogalmazza a rendőri hivatás etikai kódexeként is tekinthető „jó rendőr tízparancsolatát”. A szerző ebben a következőképp részletezi a követendő viselkedést és a mértéktelen alkoholfogyasztás problematikáját: „légy józan és mértékletes! Enélkül nemcsak az egészséged megy tönkre, de a közbecsülés is, ami nélkül nem boldogulsz a pályádon. Anyagi romlásodat, veszteted is okozhatja. Aztán meg azokat a bizonyos feladataidat, amik a fiatakorúak, iszákosok és elbukottak irányában vannak, hogyan oldod meg, hogyan adjanak súlyt és rétéket szavaidnak, hogyha magad sem tartasz mértéket. Ki hallgat arra, aki vizet prédikál és bort iszik.” [28]

A korszakban társadalmi- és szakmai szinten egyaránt elfogadott volt, hogy a rendőr nem lehet iszákos. [29] Ma már tudjuk, hogy az alkoholfogyasztást akkor tekintjük problémásnak, illetve abban az esetben beszélhetünk alkoholizmus kialakulásáról is, ha az ivással összefüggésben az egyén, a közösség vagy mindkettő tekintetében károsodás következik be. [30] A problémás alkoholfogyasztás jelei között szerepel a magányos, rendszeres és mennyiségileg megnövekedett alkoholfogyasztás mellett a munkahelyen történő szerhasználat is. Ez utóbbi magatartás a társadalom számára mindamellett, hogy problémás, meglehetősen veszélyes is, amennyiben az érintett olyan munkát, hivatást gyakorol, amely során megvan a reális esélye annak, hogy mások életét, testi épségét sodorja veszélybe. Ilyen többek között az orvosok vagy a rendészeti dolgozók hivatása is. Ez utóbbival összefüggésben jegyzi meg Palágyi 1905-ben a következőket: „különösen kerülendő szolgálatban a szeszes italok élvezete. Az ivás sok ember megrontója. Nemcsak szervezetét teszi tönkre, de az

iváshoz szokott ember nem tud ebbeli szenvedélyén uralkodni. Ha a rendőr szolgálatban iszik, izgatottá lesz. Rendőrnek pedig izgatottnak nem szabad lennie, mert akkor nem képes a sok minden esetekben helyesen eljárni. Elragadja szenvedélye. Ez által jogtalanságokat követ el, visszaél hatalmával, a mi állásába kerülhet. Egy ittas rendőr – beszámíthatatlan állapotában – kiszámíthatatlan következményű dolgokat követhet el.” [31] A szerző szerint szégyenletes a rendőrnek az a kényszerűvé váló alkoholfogyasztási szokása, amikor szolgálat során lopva jár a kocsmába; ivás előtt gondosan jár el, nehogy feljebbvalója, előljárója rajtakapja a tiltott cselekményen. [32]

A második világháború időszakában aztán újabb „rendőri tízparancsolat” látott napvilágot. A Rédey-féle intelmekhez hasonlóan ebben is helyet kapott az erkölcsös, fegyelmezett és józan élet elvárása a rend őreivel szemben. [33]

Azért, hogy az egyenruha viselésével járó többlet felelősség súlyának érzését időben az egyenruhásokba táplálják, a századforduló elején a rendőrtől elvárható – különösen a „közönséggel” szembeni – viselkedési normák külön képzés tárgyát képezték a rendőri oktatásnak. [34]

A szakmai iránymutatások azokra az esetekre is kiterjedtek, amikor az egyenruhás szolgálaton kívül lépte túl a társadalmilag megtűrt szerfogyasztás kereteit. Palágyi így fogalmaz erről: „ha valamely rendőr önmagáról annyira megfeledkeznék, hogy valahol ittas állapotban jelennék meg, vagy más módon botrányt idézne elő, bajtársainak kötelessége őt minél gyorsabban a közönség szemei elől elvonni [...] Itt nem határoz az, hogy az ittas rendőr egyenruhában, vagy polgári ruhában van-e. Sőt ha egy kartárs polgári ruhában és ittas állapotban, vagy botrányt előidézve találta, nem kell és nem szabad hangoztatni, sőt palástolni kell, hogy az rendőr. Hiszen az ilyen eset közös szégyenünk.” [35] Rendkívül hasonló szabályok figyelhetőek meg a XX. század első felének másik fegyveres testületénél, a csendőrségnél is. A csendőr – ahogy Volly fogalmaz – a honvédség tagja, de a béke katonája. [36] Lényegüket tekintve tehát elsősorban a rendészet területét erősítették. Így a csendőrség tagjai sem mentesülhettek a társadalom elvárásainak terhe alól.

A csendőrök magánéletének útmutatójával szolgáló művében Havranek kifejti, hogy a szeszital mértéktelen fogyasztása minden esetben visszataszító, így természetesen, hogy az egyenruhás illet nem engedhet meg magának. Fontos továbbá az is, hogy záróra idején a csendőr hagyja el először a vendéglőt, [37] valamint hogy vendégeit a nőtlen hivatásos legfeljebb cigarettával kínálhatja, alkohollal soha. [38]

A rendőrségéhez hasonlóan, 1940-ben Nemerey Márton altábornagy tollából megszületett a Csendőr Tízparancsolat is, amely létrehozásának célja a csendőrök által – úgy szolgálatban, mint magánéletben – elkövetett „botlások” elkerülése volt. Írásában Nemerey külön pontban (4. pont) hívja fel a figyelmet az erkölcsös, józanéletű és engedelmes viselkedésre. [39]

A korábban idézett Havranek 1928-ban újabb művét publikálja, melyben már a rendszeres alkoholfogyasztás problémáira hívja fel a figyelmet a csendőrök, rendőrök és pénzügyőrök tekintetében egyaránt. Különösen azokban az esetekben, amikor az alkohol rendszeres fogyasztására szolgálatteljesítés ideje alatt kerül sor. Havranek szerint az egyenruhások rendszerszerű alkoholfogyasztásával összefüggésben számos probléma felmerül: „a reggelenként elfogyasztott pálinka idegromboló hatása egész napra kiterjed és így legkomolyabban veszélyezteti az egyén szellemi és fizikai teljesítő képességét. Ez alapon teljesen hamis az az állítás is, hogy a szesz kimerítő szolgálatban vagy utána pótolja a testi erőt.” [40] Továbbá – írja a szerző –, amennyiben a „csendőr, rendőr vagy pénzügyőr csak szolgálatban innék rendszeresen [...] azonfelül, hogy az utasítások is tiltják, kitenné magát ama gyanúnak, hogy egy-egy feljelentéstől félő korcsmárostól ilyenkor olcsón vagy ingyen fogadja el az italt.” [41]

A specializáltan kialakított képzés, az intelmek, a szabályozó normák kiadása ugyanakkor nem jelentett feltétlen garanciát arra, hogy a testület állományába tartozó személyek ne váljanak az alkohol rabjává, vagy esetenként ne fogyasszanak abból többet a kelletténél.

Kiváló bizonyítják ezt a Budapesti Állami Rendőrség éves jelentései. Az 1904-ben Kristóffy József belügyminiszternek tett jelentésében a fővárosi főkapitány, az egészségügyi felülvizsgálatok részletezésekor, külön kiemeli az „idült alkoholizmus folytán előállott szervi betegségek” miatt kezelt rendőröket. [42] Hasonlóképp 1905-ben a főkapitány négy esetben tett jelentést a rendőri állomány körében előforduló ún. „szeszies italokkal való visszaélés eredményeként föllépett szellemi hanyatlásról.” [43] 1906-ban szintén az idült alkoholizmus eseteiről számol be a rendőrségi jelentés. Ebben a főkapitány megjegyzi: „talán lehetne e részben némi eredményt úgy is elérni, ha a rendőrök a higienia alapelveivel, a mennyire ez saját egészségüket illeti, jobban megismerkednének. Ennek szemmeltartásával a kórházi vezető orvos a rendőrök részére évenként párszor előadásokat fog tartani a helyes táplálkozás elveiről, a nemi betegségek elleni védekezésről s a szeszies italokkal való visszaélés káiról.” [44]

Sokat mondó adatokat közöl 1910-ben a méltán híres professor, Pándy Kálmán is. Pándy az ún. „paralysises” és „nem paralysises” elmebetegségben szenvedő betegek kóréleti jegyzőkönyveit vizsgálta a lipótmezei elmeegógyintézetben. A főorvos ehelyütt megjegyzi: „az alkoholra, mint az elmebajok okára nézve számaim között sok tanuláság akad. [...] alkohol okozta a nem paralysises pénzügyörök elmebaját 25 %-ban.” [45] A rendőr betegek tekintetében szintén meghatározó szerepe volt az alkoholnak a pszichiátriai kórkép kialakulásában. A legénységi állomány tekintetében a pénzügyörökhöz hasonlóan, az esetek 25 %-ában volt okolható a betegség kialakulásáért a problémás alkoholfogyasztás. [46] A lipótmezei gyógyintézetben kezelt rendőrtisztek körében pedig már 50 %-ban váltott ki paranoiát vagy amentiót (zavart szindróma) az alkoholizáló életmód. [47]

A XX. század első évtizedében kiadott csendőrlegénységi statisztika adatai szintén arra engednek következtetni, hogy a problémás alkoholfogyasztás a csendőri állományban sem volt példa nélküli. A VI. számú csendőri kerületben³¹ a legénység 3 %-a, míg az V. számú kerületi parancsnokság³² csendőreinek 32 %-a volt büntetve iszákosság miatt. [48]

5. Szerencsejáték szenvedély

A játék tulajdonképpen egyidős az emberiséggel, a gyermekkor természetes eleme, azonban funkciójában, működésében korán sem minősíthető le egyszerű, komolytalan, gyerekes viselkedéssé. [49] S mint, ahogy maga a játék, a kóros játékszenvedély sem a túlcivilizált korunk jelensége. [50] A probléma már az ókori rómaiaknál is sok fejtörést okozott. A császárság idejében már nyilvános kocsákban, popinákban és kifejezetten erre a célra létrehozott játéktermekben folyt a szerencsejáték. [51] Míg a kockajáték előzményének tekinthető astragalos – melyet valószínűleg szerencsejátékokra is használtak – még korábbi időszakhoz, az ókori hellénekhez köthető. [52]

³¹ 1910-ben a VI. sz. m. kir. csendőr kerületi parancsnokság székhelye: Székesfehérvár. Felügyeleti területe: Fehér, Tolna, Sopron, Moson, Baranya, Vas, Somogy, Zala, Veszprém, Győr. In. Magyar Királyi Csendőrség: A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve, 21. évfolyam, Budapest, Franklin Társulat, 1910. 342.

³² 1910-ben az V. sz. m. kir. csendőr kerületi parancsnokság székhelye: Pozsony. Felügyeleti területe: Pozsony, Nyitra, Trencsén, Árva, Turócz, Lipót, Zólyom, Nógrád, Hont, Bars, Esztergom, Komárom. In. Magyar Királyi Csendőrség: A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve, 21. évfolyam, Budapest, Franklin Társulat, 1910. 342.

A szerencsejátékok emberekre gyakorolt rendkívüli hatását jól mutatja, hogy a XX. század elején a szenvedélyes szerencsejátékos hírében álló lámák, még a buddhizmus legegyszerűbb szabályait is képesek voltak megszegni, s inkább loptak, csak hogy rendezni tudják felhalmozott adósságaikat. [53] A XIX-XX. század fordulójához közeledve világszerte jogi eszközökkel igyekeztek választ adni a szerencsejáték okozta társadalmi problémákra. Franciaországban 1837-ben, Angliában 1853-ban, míg az Egyesült Államokban 1855-ben rendelték el a játéktermek bezárását. Németországban 1868-ban szüntették meg a nyilvános játéktermek üzemeltetését, s 1872-ben vetettek véget a baden-badeni, wiesbadeni, homburgi, emsi, manheimi játékbankoknak. Olaszország, Spanyolország, Ausztria, Magyarország és a legtöbb európai ország sorban követték a nyugati példát. [54] Ezen időszak, a nemzetállamok érélyes fellépése vezetett végül a napjainkban is híres monte-carlo-i játéktermek fellendüléséhez.

A szenvedélyesen folytatott, esetenként kényszeressé váló szerencsejáték jelensége a köztisztviselők, a rendészeti szervek tagjai körében – a társadalom más rétegeihez hasonlóan – szintén problémát jelentett már a XX. századot megelőzően is. „Mária Terézia korában úgy elterjedt a házárd kártyajáték, hogy a királynő 1770. októberében rendeletet adott ki, s e szerint: »Értésemre esett, hogy hatósági személyek az ülések folyama alatt kártyáznak. Háromszáz arany bírságot fizet, aki házárdjátékon, legyen az bár vint-un érnek.«” – írja Lestyán 1940-ben. [55]

A XX. század első felében, Havranek az egyenruhásokat érintő kényszeres szerencsejáték folytatásáról a következőképp fogalmazott: „a pénzben való kártyázás olyan, mint az orvvadászat, vagy az orvhalászat szenvedélye. Ha ezekbe valaki belemélyed, bármennyire is üldözzék érte, mindig visszaesik és folytatja ott, ahol abbahagyta. [...] Kártyázás közben az idegek megfeszülnek; a kártyázó ember, ha nem is iszik, a pihenés idejét lopja el magától, miáltal szervezete idő előtt felörlődik. [...] Kártyázás közben – heves vitatkozások során sértések is történhetnek, melyeket az altiszt kénytelen elhallgatni, mert nem vallhatja be, hogy kártyázás közben történt.” [56]

A rendészeti szervek tagjai által folytatott szerencsejáték, mindamellett, hogy alkalmat adott a korlátlan alkoholfogyasztásra, a pihenésre fordítható időt is megrövidítette, illetve súlyos családi és egzisztenciális károkat is okozhatott. A század elején pedig meglehetősen hangsúlyossá vált az egyenruhások stabil anyagi helyzetének kialakításának és fenntartásának igénye is. A rossz anyagi helyzetbe jutó, adósságot felhalmozó közszolga ugyanis kiszolgáltatottá, megvesztegethetővé válik, s végül a társadalmi megvetés tárgya lesz. Erre tekintettel a XX. század első éveiben, a Laky Imre által összeállított tankönyvben a szerző kiemeli, hogy kártyás, adósságcsináló életmódot a rendőr nem folytathat. [57] A rendőrség korábban idézett tízparancsolatában is felhívják a takarékos életmódra. [58]

Palágyi szerint az összegyűjtött javak ésszerű és takarékos felhasználása nem csak önmagában véve tekinthető hasznosnak, hanem egyúttal protektív tényezőként hat a szerencsejáték-szenvedély és a mértéktelen alkoholfogyasztással szemben. Aki ugyanis takarékoskodik, annak „nem jut tivornyázásra és könnyelműségre.” [59]

Megelőzendő a szerencsejáték- és alkoholszenvedélyből származó káros következményeket, az 1900-as évek elején, a rendőri közegek ellen fegyelmi eljárásnak volt helye azokban az esetekben, amikor a hivatásos botrányt okozó, erkölcstelen életet élt, de akkor is, ha az könnyelműen adósságba hajtotta magát. [60]

A pénzügyőrök esetén már a szakképzési időszakban súlyos következményekkel fenyegetett a házárdjáték. Az 1926-ban kiadott szabályzó értelmében fegyelmi vétséget követett el az a finánc, aki kartársainál vagy idegen személyeknél adósságot csinált, vagy ha iszákossá vált. [61]

6. Kockázatos szexuális viselkedések

A férfi és a nő kapcsolata az élet egyik legkényesebb kérdése. E kapcsolat mindig is forrása volt a legnemesebb érzelmeknek, a tiszta családi életnek „de ebből fakadt egyúttal a világra a legtöbb bűn, a legtöbb emberi züllöttség” [62] – írja Havranek 1927-ben.

A szexualitást, minthogy az élet legintimebb területéhez tartozik, már az emberiség történetének korai időszakában is rendkívül szigorú erkölcsi szabályok keretezték. Még a bibliai parancsolatok is külön nevesítik a paráználkodás tilalmát. [63]

A XVII. század hazai joggyakorlatában az erkölcsi elhajlások a világi bíróságok szigorú eljárását vonták maga után. A városi szenátus, mint világi bírósági fórum döntött az erkölcsi tárgyú ügyekben. Ez idő tájt a paráználkodással vádolt nőket legtöbbször börtönbe zárták, száműzték, megvesszőzték vagy szégyenketreche zárták. [64]

Foucault szerint a XVIII-XIX. század államainak fegyelmező hatalomgyakorlása szintén befolyást gyakorolt a szexualitás szabályozottságára.[65] Ebben az időszakban jelentek meg tömegesen azok az intézmények (iskolák, börtönök, kórházak stb.), amelyek az egyén testét fegyelmi rendbe állítva, azok révén próbálták polgárai testi funkcióit egy életen át kontroll alatt tartani. [66]

A fentiekből szinte evidenciaként származik, hogy a rendészeti szervek tagjai – mint az állam képviselői – szigorú szabályokhoz voltak kötve az élet legintimebb területén is. A rövid, illetve az egy éjszakás kapcsolatok elítélendők voltak a csendőrök, rendőrök és pénzügyőrök tekintetében egyaránt. Kapuban, utcán, kertek alatt és nyilvános kocsmai multságokban az egyenruhás nem „szórakozhatott nőekkel.” [67] Havranek szerint a züllött nők, a kocsmai felírólányok és az éjszakai élet más női képviselői a legkellemetlenebb helyzetbe hozhatják a csendőrt, mint például a szolgálati titkok elárulására való rábírás, az adósságok elsimítása, dorbézolás vagy gyógyíthatatlan betegséggel való megfertőzés. [68]

A kicsapongó szexuális élet szabályozásában értelemszerűen kiemelt szerep jutott a prostituáltaknak. A prostitúció, habár ebben az időben nem minősült önmagában jogellenes cselekménynek, mindenképp társadalmi megvetés alá esett. A XX. század első felében, a rendőrségi főkapitány volt jogosult engedélyezni a bordélyházak működését, illetve kiadni a prostituáltak jogszerű tevékenységéhez szükséges ún. türelmi bárcát. [69] A prostitúcióra tehát elsősorban közerkölcsöt-, közbiztonságot romboló, veszélyeztető jelenségként tekintettek, amely ezáltal a rendészet feladatkörébe tartozott. 1917-es művében dr. Schreiber Emil államrendőrségi tanácsos az erkölcs gyengeségére vezeti vissza a prostitúció okait, amely azonban a férfi által kerül fenntartásra. A szerző szerint: „a prostitúció a kereslet és kínálat törvényének van alávetve és a kereslet itt a férfi részéről történik. Ezt a keresletet pedig az ember ősi, hatalmas érzetéből, a nemi ösztönből fakadó vágy és hiányérzet idézi elő. Ezt pedig a nemi kielégítés legitim módja: a házasság teljesen fedezni és kielégíteni nem képes.” [70]

Világos, hogy a rendészeti szervek tagjai kötelesek voltak kerülni az ilyen kapcsolatokat. A csendőr soha nem jelenhetett meg prostituálttal, de még olyan nővel sem, aki elhanyagolt külsejű és az alapvető társadalmi illemszabályokkal nincs tisztában. [71] Palágyi a rendőrök tekintetében így fogalmaz e kérdéstről: „családi életében [a rendőr] kerüljön minden botrányt. A könnyelmű élettől tartózkodjék.” [72] A rendőrközegek 1906-os tankönyvében szintén részletesen ír a szerző a rendőr által követendő életvezetés legintimebb területeiről. Így többek között a rendőr nem folytathatott feslett, tivornyázó életmódot és tilos volt vadházasságban élnie. [73]

A botrányos családi élet és kockázatos szexuális viselkedés megelőzése érdekében a hazai rendészeti szervek intézményi szinten igyekeztek szabályozni a házasságkötéseket is, azok megszegőit pedig szigorú büntetésekkel sújtották. [74] A pénzügyőrök és csendőrök esetében a hatósági engedély hiányában történő házasságkötés a szolgálati jogviszony megszüntetéséhez vezetett már a századfordulót megelőzően is. [75] A szigorú nősülési szabályok, paradox módon azonban sok esetben ahhoz járultak hozzá, hogy az egyenruhás a saját és a szervezet tekintélyét aláásó magatartást tanúsítson, melynek eredménye Jegenyés Pál szerint: házasságon kívül született gyermek vagy különböző nemi betegségekkel történő fertőzöttség. [76] Erre hívta fel a figyelmet Doros Gábor és Melly József is 1930-ban, akik szerint a katonákat, csendőröket, pénzügyőröket, sőt még a kórházi orvosok többségét is hivatalosan – házasságkötés híján – cölibátusi szabály kötötte, a valóságban viszont sokukat a promiscuitás³³ jellemezte. [77] A Pesti Hírlap 1931-es számában szintén kritikusan írnak a merev szabályokról: „bele kell venni a házasságvédő kongresszus műsorába azt a sérelmet is, hogy úgy a pénzügyőri személyzet nagy részét, mint a csendőrök egy részét szintén eltiltják a házasságtól.[...] Amikor tehát a törvényes házasságukat korlátozzák, egyenesen rákényszerítik, hogy a becsületes falvakban terjesszék az erkölcstelenséget.” [78]

A fentieket alátámasztani látszó adataink maradtak fenn a korábban már idézett budapesti rendőrség működéséről szóló éves jelentésekben. A belügyminiszternek szóló főkapitányi beszámolók rávilágítanak arra, hogy a budapesti rendőri állomány körében számottevő problémaként jelentkezett a bujakór – más nevén: lues, szifilisz, rossz seb –, illetve a gonorrhoea, köznapi nevén: tripper vagy kankó. Két olyan betegségről van szó, amelyek közismerten nemi érintkezés útján terjednek. [79] [80] A teljesség kedvéért hozzá kell tenni ugyanakkor, hogy ez előbbi betegség esetén nem kizárt az ún. öröklött, szekunder szifilisz sem, ugyanakkor az 1926-ban publikált hazai adatok is bizonyítják, hogy az akkoriban (1920-1924 között) így született csecsemők 90,5 %-a 0-1 éves kor között életét vesztette, míg további 8,2 %, 1-5 év között halálozott el. [81]

Doros 1927-es közlése szerint a XX. század első felében, a szifilisz fertőzések 90-95 %-ban genitálisan történtek. [82] Megjegyzendő továbbá az is, hogy mind a szifilisz, mind pedig a kankó terjedésének prediktoraként tekintünk az olyan társadalmi jelenségekre és magatartásformákra, mint a mobilitás növekedése, a prostitúció térnyerése, a szexuális partnerek magas száma és a gyakori partnerváltás. [83]

1904-ben a rendőrkórházban gyógykezelésre jelentkező rendőröknek, mintegy 11,9 %-a szenvedett szifiliszben vagy kankóban. [84]

1905-ben ez a szám valamivel rosszabb volt. A rendőrkórház rendőri osztályára újonnan jelentkező betegeknek, mintegy 14,8%-a küzdött nemi betegséggel. A főkapitányi jelentés szerint az influenzás fertőzések, gyomor- és bélhurutok mellett továbbra is a különböző nemi betegségek képezték tárgyát a leggyakoribb panaszoknak. [85] Az egy évvel későbbi jelentés – az emésztési és mozgásszervi betegségek mellett – továbbra is a tömeges megbetegedések körébe sorolja a nemi betegségeket. A rendőr osztályra felvett betegek 16,4 %-a volt fertőzött szifilisszel vagy gonorrhoeával.[86] E jelentésében a főkapitány felveti a rendőrök részére történő, a nemi betegségek elleni védekezésről szóló felvilágosító előadások elrendelésének lehetőségét is. [87] Ennek ellenére, 1907-ben a jelentkező betegeknek már 16,7 %-a küzdött nemi betegséggel. [88]

1916-ban a fővárosi rendőri állományból összesen 117 esetben történt betegfelvétel a rendőrkórházba kizárólag szifilisz kialakulása miatt. Esetükben az ápolási napok száma elérte a 4300-at. [89] Ezt

³³ gyakori párccserével járó szexuális életmód

követően az 1917 és 1921. közötti időszakban kiadott rendőr-főkapitányi jelentésekben már nem található a korábbiakhoz hasonló részletes kórházi kimutatás a rendőrosztály betegeiről. Ugyanakkor e jelentésekben továbbra is utalnak a rendőri állomány körében megfigyelhető bujakór állandó jelenlétéről. Dr. Marinovich Jenő helyettes főkapitány gróf Klebelsberg Kunó belügyminiszternek tett jelentésében hiányossággént jegyzi meg: „a nemi betegségben szenvedőket csak a legsúlyosabb esetekben lehet kórházi ápolásban részesíteni, pedig milyen fontos közegészségügyi érdek lenne a kórházi elkülönítés legalább az ilyen betegség kezdeti szakában.” [90]

A korábban idézett Pándy, a lipótmezei elmegyógyintézet betegei között vizsgálta a paralysses pszichiátriai kórkép előfordulását is, minthogy annak kialakulását a szifiliszhez kötötte. A szerző megjegyzi: „elsősorban a paralysis és syphilis viszonyáról kell felemlítenem, hogy az az állítás, hogy minden paralyssis syphilis okoz, ma már nem csak egyesek meggyőződése, hanem bebizonyított dolog.” [91] Ezt az álláspontot – miszerint a szifilisz egyértelműen jellemzi az ún. paralysis progressiva – erősíti meg más korabeli szerzők és napjaink szakemberei egyaránt. [92] [93]

Pándy eredményei rávilágítanak arra, hogy a lipótmezei intézetben kezelt fiatal (36 évesnél fiatalabb) pénzügyőrök 33 %-a volt paralytikus, míg a 36 éven felüli pénzügyőrök körében ez az arány 54 % volt. [94]

A rendőrként szolgáló pszichiátriai betegek között szintén magas arányt képviseltek a paralysisben szenvedők. A legénységi állomány fiatal tagjai (36 évesnél fiatalabb) körében ez az arány 42 % volt, az idősebb korosztálynál (36 évesnél idősebb) pedig 60 %. A tiszti állományba tartozó rendőr foglalkozású pszichiátriai betegek körében ez az arány még magasabb volt. A fiatal (36 évesnél fiatalabb) tisztek 75 %-a, míg az idősebbeknek (36 évesnél idősebb) 83 %-a szenvedett paralysisben. [95]

A szerző eredményeinek összefoglalásaként megjegyzi: „nagyon eredményesen óv a buzgó vallásosság által szűk körre szorított sexuális élet. Említenem sem kell azt a régóta ismert dolgot, hogy a buzgó-quackerek között alig van paralysis és még soha senki nem látott paralytikus apácát. [...] Ezek a számok, azt hiszem, elég világosan beszélnek. Mentől zajosabbak a fiatalabb évek, mentől több az élet élvezetei között a venereás öröm, annál több az alkalom a lues-szerzéshez, melyet évek múltán eddig nem ismert gyakoriságban paralysis követ.” [96]

A csendőrlegénység tekintetében, az 1900-as évek első évtizedéből hátramaradt megbetegedési statisztika eredményei árulkodnak a kockázatos szexuális életvitelből származó probléma jelenlétéről. A VI. csendőrkerületi parancsnokság legénységi állománya körében – amely 1910-ben 1464 főből állt [97] – 3 %-os, míg az V. csendőrkerületi parancsnokság legénységének tagjai között – amely 1910-ben 1276 főből állt [98] – 32 %-os volt a nemi betegségek előfordulási aránya. [99] Következésképpen, csak ebben a két csendőri kerületben, közel fél ezer legénységi csendőr (~ 452 fő) szenvedett valamilyen nemi fertőzésben.

Pándy 1908-as művében felhívja a csendőri állomány figyelmét – különösen a fiatalokékat, tekintve, hogy alapvetően őket érintette a szigorú nősülési szabályokból fakadó sexuális absztinencia –, hogy „a bolondos cimborákkal meg cifra lányokkal” történő éjszakázások a legénykori szifilisz terjedéséhez vezethetnek. A betegség lappangását követően pedig a könnyelmű magatartásnak súlyos következményei lehetnek, amelyet a következőképp fogalmaz meg a szerző: „az őrmesterekkel szokott megtörténni, pedig még amikor elég fiatalok, hogy egyszerre csak hibákat csinálnak a jelentésben, elhibázzák a betűket, kihagynak egyes szavakat, piszkos és rendetlen lesz az írásuk. A beszédje is akadozik az ilyen csendőrnek és egyszerre csak megromlik az esze, elfelejti azt, amit egy órával előbb hallott, összeforgatja a parancsokat, néha meg nyilvánvalóan bolondokat beszél, hogy ő

nagy hivatalt kap, hogy generális lesz belőle meg császár, hogy milliókat kap vagy szerez valahonnét, éjjel nem tud aludni, elbarangol, ültében elalszik vagy összepiszkolja magát. Ilyenformán szokott kezdődni az agylágyulás, az a szomorú betegség, amely 100 elmebajos csendőrőrmester közül 81-et visz a sírba.” [100]

A fenti szabályok elleni cselekvés, az erkölcstelen viselkedés és a házasság szentségének figyelmen kívül hagyása kapcsán elmondhatjuk, hogy azok nem pusztán a társadalom rosszálló megítélésével fenyegetettek. A XX. század első felében például az államtisztviselők és az altisztek özvegyei, a nyugdíj, a végkielégítés vagy a temetkezési járulék igényüket csak abban az esetben érvényesíthették, ha erkölcsös életükről lelkeszi bizonyítványt mutattak be. [101]

A kicsapongó szerelmi életet élő, partnereit gyakorta váltogató rendőrök az igényjogosultságaik tekintetében is korlátozva voltak. A jogalkotó a figyelmeztetések ellenére gondatlanul eljáró hivatásosra hárította a kockázatos szexuális magatartás következményeinek viselését, s a bujakór (valamint rüh) esetén az ilyen rendőrt kizárta az ingyenes gyógykezelésben részesülők köréből. [102] Megjegyzendő, hogy az állam a rendőrök erkölcsös életvitelének és világszemléletének erősítése érdekében 1935-ben először, majd 1941-ben újra kiadták a „Maradj velünk, Uram! - A magyar rendőr imádságos könyve” című kiadványt. A könyv útmutatást és tanácsokat tartalmaz a vallási élet megéléséhez a rendőrségi munka hatékonyságának érdekében. A könyv szerkesztői figyelembe vették a praktikus szempontokat, ezért a zsebkönyv formátumot választották, amely a hordozhatóságot és a használhatóságot nagymértékben megkönnyítette. A könyv sajátossága, hogy a rendőri és a papi hivatást egy gondolati kontextusban mutatja be. A két hivatás egy közös értékeken alapuló élethivatás, mivel az Úr akaratát kell végrehajtani, így segítve a rászoruló embereket a problémák megoldása terén. A könyv kitér a lelki biztonságra, a lelkiismeret fontosságára és az erkölcsösség jelentőségére. A szerző logikus érvek mentén mutatja be a rendőri élet és a szolgálat buktatóit, és megfelelő lelki háttérrel biztosít a rendőri szolgálat helyes megéléséhez. A fejezetek végén megfogalmazott kérdések további gondolkodásra és elmélkedésre ösztönzik a hivatásos szolgálatot vállaló személyt. [103]

7. Befejezés

A fentiek úgy vélem, jó példával szolgálnak arra, hogy miként érinthetik meg a különböző kémiai komfortfokozó szerekekkel, vagy örömet okozó cselekvésekkel kapcsolatos szenvedélyek, illetve függőségek a rendészeti szervek tagjait. A XX. század első éveinek e területet szabályozó intelmei, erkölcsi- és jogi normái jelentős számából mindenképp következtethetünk, arra, hogy a kor szakemberei, a rendészetről tudományosan gondolkodók hittek azokban az optimistának ítélt tanokban – melyet Platón és Kant is hirdetett – miszerint az erkölcs tanulható, és hogy „az ember nevelés és csak nevelés által lesz azzá, ami.” [104]

A szenvedélybetegségek kapcsán ugyanakkor továbbra sem feledkezhetünk meg arról a tényről, hogy az semmiképp sem az erkölcs, az akarat vagy intellektus deficitjének megnyilvánulása. Az kémiai- vagy a viselkedési addikciók gyökere az örömkeresésben – az agy jutalmazó rendszerének stimulálásában [105] – és az egyénre háruló problémákkal, stresszel szemben alkalmazott maladaptív megküzdési technikákban rejlik [106], így azok épp úgy érinthetik az állam belső rendjét őrző egyenruhásokat, mint a társadalom más tagjait.

Az örömök keresése, a boldogság megtalálásának vágya emberi mivoltukból fakad, míg a pszichés megterhelés és a stressz nyomását hivatásuk sajátos jellege okán tapasztalhatják fokozottabban. Egy

rendőrorvos a következőképp fogalmazott erről: „a legnagyobb megterhelés mégis az idegrendszerüket éri. Állandó stresszben élnek, mert végestelen-végig azt tudatosítják bennük, hogy az Államot képviselik kint az utcán, egy helytelen intézkedéssel, sőt már egy rossz mozdulattal is az ország tekintélyének ártnak.” [107]

Napjainkban a fentiekhez hasonló problémás viselkedés, illetve a szenvedélybetegségek különböző megnyilvánulási formáinak értékelése a hivatásos állomány körében kettős. Az etikai kódex – a XX. század első évtizedeinek gyakorlatához hasonlóan – továbbra is erkölcsstelennek, kifogásolhatónak minősít egyes kényszerű viselkedésformákat. [108] Mindazonáltal sokkal súlyosabb jogkövetkezményeket is kilátásba helyez a jogalkotó. Azok a személyek ugyanis, akinél az egészségügyi szolgálat olyan devianciákat állapít meg, mint az alkoholizmus, a gyógyszerfüggőség, a kábítószer fogyasztás vagy valamilyen viselkedési addikció, a jogszabály erejénél fogva – kizárva bármilyen egyedi elbírálás lehetőségét – alkalmatlannak minősül a hivatásos szolgálatra.³⁴

Ez a megoldás részint érthető, ugyanakkor sok tekintetben túlzottan általánosító. Másrészt pedig megnehezíti vagy akár ki is zárhatja annak a lehetőségét, hogy az ilyen problémával küzdő hivatásos még időben segítségért forduljon. Így addiktológiai szakmai aspektusból vizsgálva a fentieket, hasonló nehézséggel szembesülünk, mint amelyet Havranek megfogalmazott a kártyázó egyenruhások kapcsán: „heves vitatkozások során sértések is történhetnek, melyeket az altiszt kénytelen elhallgatni, mert nem vallhatja be, hogy kártyázás közben történt.” [109]

Irodalomjegyzék:

- [1] Rác J.: Drog és társadalom – az addikciók mintázatai. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 2002
- [2] Erdős Á.: NAV-Medic – Rendészeti ellátás múltja és jelene. Vám-Zoll, 1, 2015, 11-14.
- [3] Balassa B.: Rendőrség és civil társadalom, egy elhibázott viszony rövid története. Rendvédelmi Füzetek, 2, 2009.
- [4] Erdős Á.: Felelősség a rendvédelemben, múltban és jelenben. Rendvédelmi Füzetek, 1, 2012, 40-76.
- [5] Őri S.: A konfuciuszi kötelességtudat és emberbarátság, avagy az erkölcsi vezérelv, a zhong-shu fogalom páros. In Salát G. – P. Szabó S. (szerk.), Mítoszok és Vallások Kínában. Budapest: Balassi Kiadó. 2000 pp. 37-50.
- [6] Balga, J.: A rendészet kultúrája és az etikai kódex. In. Gaál Gy. – Hautzinger Z. (szerk.), Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, X. kötet, Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság. 2009 pp. 71-78.
- [7] Varga B.: A vallás és az erkölcs. Keresztény Magvető, 92 (1) 1986, 6-8
- [8] Valcsicsák I.: Rendészeti (szakmai) etika. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2013
- [9] Erdős Á.: A rendészeti elsősegélynyújtás alapjai: definíciók, funkciók, célok. Belügyi Szemle, 65 (9) 2017, 134-154.
- [10] Karvasy Á.: A közrendészeti tudomány. Pest: Emich Gusztáv, 1862.
- [11] Karvasy Á.: A közrendészeti tudomány. Pest: Emich Gusztáv, 1862.
- [12] Kozáry A.: Rendészetszociológia. Kézikönyv I. Budapest: Rejtjel Kiadó, 2015.

³⁴ 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet, *egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról*

- [13] Smith, S. G.: Social Pathology. New York: The Mecomillan Company, 1912.
- [14] Smith, S. G.: Social Pathology. New York: The Mecomillan Company, 1912.
- [15] Erikson, K. T.: Notes on the Sociology of Deviance. *Social Problems*, 9 (4) 1962, 307-314.
- [16] Szöllösi Gábor: A társadalmi problémák (konstrukcionista) elméletének alapjai. Miskolc: Z-Press Kiadó, 2012.
- [17] Merton, R. K.: Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*, 3 (5) 1938, 672-682.
- [18] Smith, S. G.: Social Pathology. New York: The Mecomillan Company, 1912.
- [19] Dyall, L.: Gambling, Social Disorganisation and Deprivation. *Int. J. Ment. Health Addiction*, 5 (4) 2007, 320-330.
- [20] Ellwood, C. A.: Education for Citizenship in a Democracy. *American Journal of Sociology*, 26 (1) 1920, 73-81.
- [21] Brassai S.: Fejlődés és erkölcsstan. *Erdélyi Múzeum*, 11 (1) 1894, 85-102.
- [22] Trotter, T.: An Essay, Medical, Philosophical, and Chemical on Drunkenness and Its Effects on the Human Body. London: Longman – Hurst – Rees – Orme, 1804.
- [23] Flavin, D. K. – Morse, R. M.: What is Alcoholism? Current Definitions and Diagnostic Criteria and Their Implications for Treatment. *Alcohol Health and Research World*, 15 (4) 1991, 266-271.
- [24] Czaga V. – Horváth J. A. – Jancsó É. – Kollár N. – Rácz L.: A Fővárosi Rendőrség története (1914-ig). Budapest: Budapesti Rendőr-főkapitányság Tudományos Bizottsága, 1995.
- [25] Magyar Királyi Csendőrség: Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest: Pesti Könyvnyomda Rt., 1888.
- [26] Rektor B.: A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története. Cleveland – Ohio: Árpád Könyvkiadó Vállalat, 1980.
- [27] Tisza M.: Magyarország rendőrségének története. II. kiadás. Pécs: Haladás, 1925.
- [28] Rédey M.: A rendőri szolgálat vezérfonala. Budapest: Pátria, 1916.
- [29] Laky I.: Rendőrközegek tankönyve. Budapest: Pátria, 1906.
- [30] Levendel L.: Az alkoholbetegek gyógykezelése és gondozása. Budapest: Akadémia Kiadó, 1987.
- [31] Palágyi K. (szerk.): Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére. Budapest: Pátria, 1905.
- [32] Palágyi K. (szerk.): Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére. Budapest: Pátria, 1905.
- [33] Rendőr Tízparancsolat. *Dunántúl*, 33 (201) 1943, 4.
- [34] Rendőrvizsga. *Tolnai-Világ Lapja*, 6 (24) 1906, 999-1002.
- [35] Palágyi K. (szerk.): Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére. Budapest: Pátria, 1905.
- [36] Volly I.: A magyar csendőr. *Magyar Lélek*, 4 (5) 1942, 216-222.
- [37] Havranek J.: Tanácsadó a csendőr magán életéhez. Székesfehérvár: Csitáry G. Jenő Könyvnyomdája, 1927.
- [38] Havranek J.: Tanácsadó a csendőr magán életéhez. Székesfehérvár: Csitáry G. Jenő Könyvnyomdája, 1927.
- [39] Nemerey M.: Csendőr tízparancsolat. *Csendőrségi Lapok*, 30 (14) 1940, 458.
- [40] Havranek J.: Társadalmi tanácsadó altisztek számára. III. kiadás. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1928.
- [41] Havranek J.: Társadalmi tanácsadó altisztek számára. III. kiadás. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1928.

- [42] Rudnay B.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1904. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1905.
- [43] Boda D.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1905. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1906.
- [44] Boda D.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1906. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1907.
- [45] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. II. rész. Orvosi Hetilap, 54 (19) 1910., 334-338.
- [46] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. II. rész. Orvosi Hetilap, 54 (19) 1910., 334-338.
- [47] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. II. rész. Orvosi Hetilap, 54 (19) 1910., 334-338.
- [48] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. II. rész. Orvosi Hetilap, 54 (19) 1910., 334-338.
- [49] Grastyán E.: A játék neurobiológiája. Budapest: Akadémia Kiadó, 1985.
- [50] Lakatos M.: Szerencsejáték-szenvedély. Budapest: Szerencsejáték Felügyelet, 1993.
- [51] Bálint I.: A szerencsejáték. Magyar Figyelő, 2 (2) 1912, 97-108.
- [52] T. Bíró M.: Az állatsontok a görög-római mitológiában. Ókor 13 (3) 2014, 72-76.
- [53] Mizerák K.: A belső-ázsiai mongol népek sporttörténete a kultikus gyökerektől a 20. századi olimpiai versenysport mozgalomig. Disszertáció (kézirat), Budapest: Semmelweis Egyetem Doktori Iskola, 2005.
- [54] Bálint I.: A szerencsejáték. Magyar Figyelő, 2 (2) 1912, 97-108.
- [55] Lestyán S.: Pest-Budai regélő. Budapest: Officina, 1940.
- [56] Havranek J.: Társadalmi tanácsadó altisztek számára. III. kiadás. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1928.
- [57] Laky I.: Rendőrközegek tankönyve. Budapest: Pátria, 1906.
- [58] Rendőr Tízparancsolat. Dunántúl, 33 (201) 1943, 4.
- [59] Palágyi K. (szerk.): Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére. Budapest: Pátria, 1905.
- [60] Rédey M. – Laky I. (szerk.): Rendőrségi Lexicon. Budapest: Stephaneum, 1903.
- [61] Magyar Királyi Pénzügyminisztérium: A m. kir. pénzügyőrség létszámában megüresedő pénzügyőri vigyázó állások betöltésére és az ujonc oktatásra vonatkozó rendelkezések módosítása tárgyában hozott 1926. évi 38875. számú rendelet. Pénzügyi Közlöny, 53 (12) 1926, 161-166.
- [62] Havranek J.: Tanácsadó a csendőr magán életéhez. Székesfehérvár: Csitáry G. Jenő Könyvnyomdája, 1927.
- [63] Károli G. (ford.): Biblia
- [64] Mihalik B. V.: Paráznák, boszorkányok, házasságtörők a 17. század végi Felső-Magyarországon. In: Kántor B. – Mihalik B. V. – Zarnóczki Á. (szerk.): Tanulmányok Badacsonyból III., Budapest: Fiala Levéltárosok Egyesülete. 2015 pp. 51-58.
- [65] Foucault, M.: Society Must Be Defended. New York: Picador, 1997.
- [66] Szegedi G.: Tisztaság, tisztesség, fajgyalázás – Szexuális és faji normalizáció a Horthy-korszakban. Socio.hu Társadalomtudományi Szemle, 5 (1) 2015, 57-76., Letöltve 2018. január 06-án a Socio.hu weboldaltól: http://real.mtak.hu/33492/1/szegedi_57.pdf

- [67] Havranek J.: Társadalmi tanácsadó altisztek számára. III. kiadás. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1928.
- [68] Havranek J.: Társadalmi tanácsadó altisztek számára. III. kiadás. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1928.
- [69] Rédey M. – Laky I. (szerk.): Rendőrségi Lexicon. Budapest: Stephaneum, 1903.
- [70] Schreiber E.: A prostitúció. Budapesti Negyed, 18 (3) 2010, 120-123.
- [71] Havranek J.: Tanácsadó a csendőr magán életéhez. Székesfehérvár: Csitáry G. Jenő Könyvnyomdája, 1927.
- [72] Palágyi K. (szerk.): Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére. Budapest: Pátria, 1905.
- [73] Laky I.: Rendőrközegek tankönyve. Budapest: Pátria, 1906.
- [74] Szabó A.: A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere 1867-1947. Rendvédelem-történeti Füzetek, 37 (54) 2017, 107-126.
- [75] Szladits K.: A házasságkötés szabályai. Budapest: Grill Károly Cs. és Kir. Udv. Könyvkereskedése, 1899.
- [76] Jegenyés P.: Felelősségérzet és nősülés. Kézirat, Letöltve 2018. január 02-án a Magyar Csendőr weboldalról:
<http://www.csendor.com/konyvtar/irasok/magyar/Felelosseg%20es%20nosules%20-%20Jegenyes%20P.pdf>
- [77] Doros G. – Melly J.: A nemi betegségek kérdése Budapesten. Statisztikai Közlemények, 61 (2) 1930, 548-936.
- [78] Rendelet a házasság ellen. Pesti Hírlap, 53 (14) 1931, 6.
- [79] Rábai K.: Morbus Gallicus. In: Marton Sz. – Teiszler É. (szerk.): Medievisztikai tanulmányok – A IV. Medievisztikai PhD-konferencia előadásai. Szeged: Szegedi Középkorász Műhely, 2005 pp. 123-133.
- [80] Horváth A.: Lopakodó járvány – a nemi érintkezéssel terjedő fertőző betegségek. Mindentudás Egyeteme 6., pp. 297-318., Budapest: Kossuth Kiadó, 2006.
- [81] Doros G.: A syphilis mortalitása. Népegészségügy, 6, 1926, 312-320.
- [82] Doros G.: A syphilis-kérdés statisztikai megvilágítása. Budapesti Negyed, 18 (3) 2010, 195-197.
- [83] Horváth A.: Lopakodó járvány – a nemi érintkezéssel terjedő fertőző betegségek. Mindentudás Egyeteme 6., pp. 297-318., Budapest: Kossuth Kiadó, 2006
- [84] Rudnay B.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1904. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1905.
- [85] Boda D.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1905. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1906.
- [86] Boda D.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1906. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1907.
- [87] Boda D.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1906. évi működéséről. Budapest: Országos Községi Nyomda Rt., 1907.
- [88] Boda D.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1907. évi működéséről. Budapest: Radó Izor Nyomdai Műintézete, 1908.
- [89] Sándor L.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1916. évi működéséről. Budapest: Radó Izor Nyomdai Műintézete, 1917.
- [90] Marinovich J.: Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1918-1920. évi működéséről. Budapest: Radó Izor Nyomdai Műintézete, 1921.

- [91] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. II. rész. Orvosi Hetilap, 54 (19) 1910., 334-338.
- [92] Moravesik E. E.: Gyakorlati elmekórtan. Budapest: Franklin-Társulat, 1897.
- [93] Tombor L. – Salacz P. – Jankelovics É. – Hidasi Z.: Pszichiátriai tünetekkel jelentkező neuroszifilisz négyéves utánkövetése. Orvosi Hetilap, 159 (6) 2018, 234-238.
- [94] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. I. rész. Orvosi Hetilap, 54 (18) 1910., 315-318.
- [95] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. I. rész. Orvosi Hetilap, 54 (18) 1910., 315-318.
- [96] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. I. rész. Orvosi Hetilap, 54 (18) 1910., 315-318.
- [97] Magyar Királyi Csendőrség: A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve, 21. évf., Budapest: Franklin Társulat, 1910.
- [98] Magyar Királyi Csendőrség: A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve, 21. évf., Budapest: Franklin Társulat, 1910.
- [99] Pándy K.: Az orvosoknak és a magyar kultúra más munkásainak elmebajáról. II. rész. Orvosi Hetilap, 54 (19) 1910., 334-338.
- [100] Pándy K.: A szeszes italokról és nemi betegségekről. A magyar korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének megbízásából. Budapest: Franklin Társulat, 1908.
- [101] Rédey M. – Laky I. (szerk.): Rendőrségi Lexicon. Budapest: Stephaneum, 1903.
- [102] Laky I.: Rendőrközegek tankönyve. Budapest: Pátria, 1906.
- [103] Szabó Cs.: A magyar rendvédelem vallástörténeti koncepciójának elemzése. In: Orosz András Lóránt, Ujházi Lóránd (szerk.): A Katolikus Egyház biztonsági helyzete a huszonegyedik században. 253 p. Budapest: L'Harmattan; Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, 2013., 235.
- [103] Gál K.: Az erkölcsi nevelés korlátai. Keresztény Magvető, 54 (3-4) 1922, 133-141.
- [104] Rác J. (szerk.): Drog és társadalom – az addikciók mintázatai. Budapest: Új Mandátum, 2002.
- [105] Khantzian, E. J.: The self-medication hypothesis of addictive disorders; focus on heroin and cocaine dependence. American Journal of Psychiatry, 142 (11) 1985, 1259-1264.
- [106] Moldova Gy.: Bűn az élet. Budapest: Magvető Kiadó, 1988.
- [107] A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe. Letöltve 2018. január 02-án a Rendőrség hivatalos weboldaláról: <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>
- [108] Havranek J.: Társadalmi tanácsadó altisztek számára. III. kiadás. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1928.

Lektorálta: Prof. Dr. Sallai József, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar